

Zadanie 3.9. Wytworzenie nowych materiałów wyjściowych śliwy domowej (*Prunus domestica* L.) przydatnych do kombajnowego zbioru owoców oraz tolerancyjnych na szarkę.

Cele zadania:

Wytworzenie cennych materiałów wyjściowych śliwy domowej (*Prunus domestica* L.) przydatnych do kombajnowego zbioru owoców oraz tolerancyjnych na szarkę (kontynuacja oceny materiałów hodowlanych śliwy domowej otrzymanych w latach 2015-2020 oraz realizacja nowego programu hodowli).

Opis realizacji zadania:

Zakres rzeczowy zadania i przyjęte cele realizowano zgodnie z założeniami na 2021 rok.

Wykonano 10 kombinacji krzyżowań, zapylono 3 259 kwiatów, uzyskano 505 owoców, z których pozyskano 416 nasion. W szklarni, a następnie w wysokim tunelu foliowym wyprodukowano 100 jednorocznych siewek. W kwaterach selekcyjnych oceniono 1 111 siewek; wyselekcjonowano 2 nowe perspektywiczne pojedynki o pożądanych cechach fenotypowych. Rozmnożono 5 pojedynków oraz 3 klony wyselekcjonowane w poprzednim roku w ramach programu wieloletniego; prowadzono 2 doświadczenia odmianowo-porównawcze. Przeprowadzono weryfikację tożsamości genetycznej 5 perspektywicznych klonów śliwy hodowli IO-PIB przy zastosowaniu 10 markerów mikrosatelitarnych (SSR).

1) Wykonanie programu krzyżowań z wykorzystaniem różnych form rodzicielskich o komplementarnych cechach fenotypowych i użytkowych oraz zbiorów owoców, pozyskiwanie nasion.

Wykonano 10 kombinacji krzyżowań na drzewach posadzonych w tunelu foliowym (Sad Pomologiczny w Skierniewicach), zapylono 3 259 kwiatów. Jako formy rodzicielskie wybrano genotypy o wysokiej plenności, wytwarzające równo dojrzewające i atrakcyjne owoce oraz dwa genotypy odporne na wirusa ospowatości śliwy, wywołującego szarkę – chorobę powodującą duże straty gospodarcze w uprawie śliw. Z wykonanego programu zapyleń otrzymano 505 owoców, z których pozyskano 416 nasion.

2) Stratyfikacja, wysiew nasion oraz produkcja siewek w szklarni i wysokim, nieogrzewanym tunelu foliowym.

Uzyskane z programu krzyżowań nasiona poddano stratyfikacji w inkubatorze do stratyfikacji nasion w temperaturze ok. 5°C. W szklarni z nasion uzyskanych w roku 2020 uzyskano 100 siewek. W maju wyprodukowane siewki posadzono w wysokim tunelu foliowym.

3) Sadzenie, uprawa i pielęgnacja siewek w polowej kwaterze selekcyjnej.

W kwaterach selekcyjnych (ok. 1,5 ha) kontynuowano uprawę 1 111 siewek, wyprodukowanych w latach poprzednich. Prowadzono zabiegi pielęgnacyjne: nawożenie, nawadnianie, odchwaszczanie, cięcie i formowanie drzew oraz ochronę chemiczną przeciwko chorobom i szkodnikom według zaleceń Programu Ochrony Roślin Sadowniczych na 2021 r. Jesienią w kwaterze selekcyjnej Sadu Doświadczalnego w Dąbrowicach posadzono 100 jednorocznych siewek śliwy.

4) Ocena i selekcja pozytywna w obrębie populacji siewek (oznaczanie pojedynków będących nośnikami pożądanych cech, molekularna weryfikacja tożsamości genetycznej wartościowych pojedynków).

W kwaterach selekcyjnych (ok. 1,5 ha) kontynuowano ocenę 1 111 siewek, wyprodukowanych w latach poprzednich. Ocenianymi cechami fenotypowymi były: siła wzrostu i pokrój drzew, termin i intensywność kwitnienia oraz owocowania drzew, wielkość owoców, odchodzenie miąższu od pestki. Prowadzono selekcję negatywną pojedynków z symptomami porażenia drzew przez wirusa ospowatości śliwy, sprawcy szarki – choroby powodującej duże straty gospodarcze w produkcji

owoców śliwy. Siewki zostały też ocenione pod względem ich przydatności do zbioru kombajnowego owoców. Brano pod uwagę takie cechy fenotypowe jak: intensywność owocowania, termin dojrzewania owoców, opadanie przedzbiórce owoców i równomierność dojrzewania owoców. W trakcie prowadzonej oceny wyselekcjonowano 2 nowe pojedynki: S-D2-8-80 ('Amers' x SH1) i S-D2-9-105 ('Kalipso' x 'Węgierka Dąbrowicka'). Przeprowadzono weryfikację tożsamości genetycznej (na poziomie DNA) 5 perspektywicznych klonów śliwy hodowli IO-PIB: S-KD2-7-139 (SH1 x SPJ), S-KD2-8-50 ('Cacanska Rana' x SPJ), S-KD2-8-67 ('Amers' x SH1), S-KD2-8-68 ('Amers' x SH1), S-KD2-9-114 ('Kalipso' x 'Węgierka Dąbrowicka'). Łącznie przeprowadzono 1 080 testów PCR, w których wygenerowano 97 amplikonów o długości od 90 do 480 pz. Analizowane klony scharakteryzowano na podstawie 8-16 fragmentów DNA, potwierdzono ich tożsamość genetyczną, ponieważ obserwowano allele pochodzące od obojga rodziców.

5) Rozmnażanie (klonowanie) wyselekcjonowanych pojedynków dla założenia kolekcji wyjściowych materiałów hodowlanych dla ich dalszej oceny pod kątem poziomu pożądanых cech i możliwości włączenia do hodowli.

Rozmnożono poprzez zimowe szczepienie w rękę na siewkach ałyczy 5 nowych perspektywicznych pojedynków śliwy wyselekcjonowanych w roku poprzednim: S-KD2-7-139 (SH1 x SPJ), S-KD2-8-50 ('Cacanska Rana' x SPJ), S-KD2-8-67 ('Amers' x SH1), S-KD2-8-68 ('Amers' x SH1), S-KD2-9-114 ('Kalipso' x 'Węgierka Dąbrowicka'), w celu prowadzenia ich dalszej dokładnej oceny.

6) Ocena wartości produkcyjnej klonów selekcyjnych w kolekcji klonów i rozmnożenie najcenniejszych klonów.

Oceniono wzrost i owocowanie 187 klonów rosnących w kwaterach hodowlanych (ok. 0,5 ha) w Sadzie Doświadczalnym w Dąbrowicach. Ocenianymi cechami były: termin i intensywność kwitnienia oraz owocowania drzew, kolor skórki i miąższu owoców oraz oddzielanie pestki od miąższu owoców. Rozmnożono na siewkach ałyczy 3 najciekawsze klony wyselekcjonowane w roku poprzednim: S-KD2-1-17 ('Węgierka Zwykła' x 'Jojo'), S-KD2-9-(79-81) ('Kalipso' x 'Cacanska Rana'), S-90 ('Cacanska Rana x Valor'), w celu ich dla dalszej oceny.

7) Prowadzenie hodowlanego doświadczenia porównawczego z najwartościowszymi klonami w celu zgłoszenia ich jako potencjalnych odmian, do badań rejestrowych COBORU (ocena fenotypowa, laboratoryjna, molekularna).

Kontynuowano 2 doświadczenia odmianowo-porównawcze:

Śliwa – 1/2014 - doświadczenie odmianowo-porównawcze z nowymi klonami śliwy – 14 nowych klonów hodowlanych śliwy o wysokiej tolerancji na wirusa ospowatości śliwy; odmiany standardowe – 'Węgierka Zwykła' i 'Jojo' na podkładce 'Ałczy'. Doświadczenie prowadzone jest w Sadzie Doświadczalnym w Dąbrowicach na powierzchni ok. 0,2 ha. Wiosną 2021 roku wykonano obserwacje terminu i intensywności kwitnienia drzew. Latem oceniono termin dojrzewania owoców, masę plonu oraz średnią masę owoców. Jesienią oceniono siłę wzrostu drzew, wyrażoną polem przekroju poprzecznego pnia.

W siódmym roku po posadzeniu drzewa badanych genotypów kwitły od 1 do 6 dni przed drzewami kontrolnej odmiany 'Węgierka Zwykła'. Najwcześniej kwitły drzewa klonu S-48. Najlepiej kwitły drzewa klonu S-84, natomiast najslabiej drzewa klonów S-39 i S-109. Najwcześniej dojrzały owoce klonu S-107, a najpóźniej klonów S-4 oraz S-186. Największym plonem wykazał się klon S-14 natomiast najslabszym S-39. Wszystkie klony, za wyjątkiem S-39 i S-123 przewyższyły plonem drzewa kontrolnej odmiany 'Węgierka Zwykła', a klony S-14 oraz S-186 wykazały się również większym plonem od odmiany kontrolnej 'Jojo'. Największe owoce wytwarzał klon S-100, natomiast najmniejsze klon S-123. Najslabszym wzrostem, wyrażonym polem przekroju poprzecznego pnia, odznaczały się drzewa klonów S-123 i S-186, natomiast największym drzewa klonów S-48 i S-100.

Śliwa – 1/2016 - Doświadczenie z nowymi klonami śliwy – 5 nowych klonów hodowlanych śliwy: S-11, S-21, S-27, S-706 i S-715; odmiany standardowe – ‘Amers’ i ‘Węgierka Dąbrowicka’ na podkładce ‘Ałycza’. Doświadczenie prowadzone jest w Sadzie Doświadczalnym w Dąbrowicach o powierzchni ok. 0,1 ha. Wiosną 2021 roku wykonano obserwacje terminu i intensywności kwitnienia drzew. Latem oceniono termin dojrzewania owoców, masę plonu oraz średnią masę owoców. Jesienią oceniono siłę wzrostu drzew, wyrażoną polem przekroju poprzecznego pnia (PPPP).

W piątym roku po posadzeniu najpóźniej kwitły drzewa klonu S-11 i S-706, a najwcześniej drzewa kontrolnej odmiany ‘Węgierka Dąbrowicka’. Najintensywniej kwitły drzewa klonu S-706. Najwcześniej dojrzewały owoce kontrolnej odmiany ‘Węgierka Dąbrowicka’ i klonu S-27, natomiast najpóźniej klonów S-706 i S-715. Największy plon owoców zebrano z drzew klonu S-706, a najmniejszy z klonu S-21. Oprócz klonu S-11 i S-21 wszystkie badane klony wykazały się większym plonowaniem od odmiany kontrolnej ‘Węgierka Dąbrowicka’, a klony S-27 i S-706 owocowały intensywniej także od odmiany kontrolnej ‘Amers’. Największe owoce wytwarzały drzewa klonu S-706. Najslabiej rosły drzewa klonu S-27, a najsilniej klonu S-706.

Działania upowszechnieniowo-promocyjne:

Prowadzono spotkania informacyjne dla producentów owoców oraz szkółkarzy zainteresowanych odmianami śliwy wyhodowanymi w IO-PIB oraz udzielano licznych porad i konsultacji na temat realizowanego programu hodowli i dotychczasowych osiągnięć w obrębie tego gatunku, wartości produkcyjnej wyhodowanych odmian oraz ich przydatności do uprawy towarowej w Polsce.

Na stronie internetowej IO-PIB umieszczono raport pt. „Produkcja i selekcja siewek śliwy domowej (*Prunus domestica* L.) pod względem ich przydatności do kombajnowego zbioru owoców w roku 2021” upowszechniający uzyskane wyniki badań.

Wykonanie miernika:

1. wykonanie programu krzyżowań – **10 kombinacji**, wykonanie **10**
2. wyselekcjonowanie i rozmnożenie materiałów wyjściowych (klonów) o pożądanych cechach dla wykorzystania ich w dalszej hodowli – **2 genotypy**, wykonanie **2**
3. prowadzenie hodowlanych doświadczeń porównawczych – **2 doświadczenia**, wykonanie **2**
4. liczba raportów upowszechniających uzyskane wyniki badań i osiągnięcia zamieszczonych na stronie internetowej IO-PIB: **1**, wykonanie **1**